

Esperanto kaj Rejkjaviko, 2013 respektive 1977

Pripensaĵo pri la salutmesaĝo de la islanda ŝtatestro

Kun intereso mi legis la salutmesaĝon, kiun la ŝtatprezidento de Islando, prof. Ólafur Ragnar Grímsson, direktis al la 98a Kongreso de Universala Esperanto-Asocio (UEA), kiu okazis en julio 2013 en Rejkjaviko.¹

En sia mesaĝo, surloke laŭtlecita de li en la islanda lingvo, la ŝtatestro sendube trovis la adekvatajn diplomatiajn esprimojn, pri kiuj la partoprenantoj de la kongreso kaj precipe la funkciuloj kaj propagandistoj de Universala Esperanto-Asocio (UEA) povas esti tre kontentaj. Samtempe, la respondeculoj de la Esperanto-movado verŝajne ne povos havi tute puran konsciencan, pro tio ke en tiu salutmesaĝo aperas ankaŭ embarasaj banalaĵoj kaj groteskaj troigoj. Mi turnu mian atenton al unu el ili. Legante la unuan alineon, en kiu oni parolas pri la Esperanto-movado kiel „unio por paco kaj humaneco“, la haroj de ĉiu iom realisma, serioza kaj honesta persono certe denove hirtiĝas. Mi tute ne celas imputi al la islanda ŝtatestro, kiu estis profesoro pri politikaj sciencoj en la rejkjavika universitato, naivecon kaj nekonon de la historio, sed kion li tie diris, atestas, ke bedaŭrinde ankaŭ li falis en la kaptilon de la Esperanto-propagando.

Dum miaj studoj de la historio de la Esperanto-movado mi venis al aliaj konkludoj kaj interpretoj rilate la asertojn kaj laŭdirajn meritojn pri „paco kaj humaneco“, kiujn oni tradicie klopodas atribui al la Esperanto-movado. Tial, mi sentas la bezonon publikigi reagan komunikon kun kelkaj relativigaj klarigoj pri tiu ĉi temo, sed el iom aliaj vidpunktoj. En Esperanto-medioj tiajn konsiderojn oni kutime evitas objekte kaj honeste trakti kiel la diablo timas tuŝi la konsekritan akvon.

Unue: Povas esti, ke la lingvo kaj movado Esperanto furoris en tempo, kiam la politika kaj etika diskuto pri paco kaj humaneco ludis centran rolon. Povas esti, ke L.L. Zamenhof (1859-1917), fondinto de Esperanto, povas esti konsiderata ankaŭ kiel engaĝita pacifisto kaj kiel humanisto. La pacifismo allogis ankaŭ multajn esperantistojn. Do, ne estas hazarde, ke la populareco de la movado por la internacia neŭtrala helplingvo koincidis kun la aktualeco de la paci(fi)smo, kiu okupis la mensojn kaj cerbojn de multaj elstaraj politikistoj kaj intelektuloj kiel de Charles Albert Gobat, Theodore Roosevelt, Woodrow Wilson, Alfred Hermann Fried, Romain Rolland, Ferdinand kaj Hector Hodler, Edmond Privat kaj aliaj, kiuj havis kontakton kun Esperanto aŭ mem estis aktivaj esperantistoj. Laŭ iuj fontoj eĉ Stalin, kiu kredis je pli bona estonteco en la komunismo, lernis Esperanton. La partoprenintoj de la unuaj universalaj kongresoj de Esperanto estis ankaŭ konvinkitaj pacifistoj kaj mondcivitanoj, dum hodiaŭ oni vizitas Esperanto-kongresojn unuavice kiel banalaj turistoj de la komercigita libertempo-kulturo sen havi verajn ideojn ambiciojn (la plej maljunaj partoprenantoj eble ankoraŭ havas ilin). La rutina slogano pri „paco kaj humaneco“ fariĝis plata formala frazaĵo, kiun oni probable ankoraŭ uzas por doni al sia konscienco kontentiĝon kaj por plaĉi al la politikistoj kaj funkciuloj de

¹ Publikigita sur <http://www.uea.org/dokumentoj/komunikoj/gk.php?no=506>; la salutparolon vd. sur <https://www.facebook.com/UK2013> aŭ <http://www.youtube.com/watch?v=ibu0d2Cqne4>.

Unesko kaj EU, kiuj atendas tian konfeson de la neregistaraj organizaĵoj posedantaj ian oficialan statuson ĉe ili. Kvankam la Esperanto-movado pledis kaj pledas ankaŭ por (lingva) paco, humaneco kaj justeco, ĝi tamen ne povas esti konsiderata kiel vera pacmovado, ĉar por ludi tian rolon mankas al ĝi la esencaj formalaj kriterioj, kaj Esperanton oni kutime ne ligas kun pacifismo kaj humanismo en la klasika senco. Do, temas kaj povas temi nur pri inventoj, imagoj kaj subjektivaj interpretoj precipe de la Esperanto-propagandistoj, same kiel la aserto, ke pere de internacia neŭtrala planlingvo la mondo estos pli justa kaj pli paca estas ne pli ol idealisma fantazia hipotezo, fakte ideologia fikcio, starigita de esperantistoj kaj interlingvistoj, kiu ĝis nun neniel povis esti pruvita, same kiel por la laŭdira maljusteco de la angla lingvo ne ekzistas (sciencaj) pruvoj.² Plej verŝajne, la monda paco aŭ malpaco ne dependas de la „internacia lingva problemo“, kiun la esperantistoj klopodas solvi. Tio estus tro naiva opinio, aŭ kredo.

Sed por la esperantismo ekzistas tute alia esenca problemo. Bedaŭrinde, la Zamenhofaj idealoj de la paco kaj humaneco estis rapide forlasitaj post 1917, unuavice de la esperantistoj kaj de la Esperanto-movado mem, kiuj komencis agadi kaj funkcii en la servo de diversaj maldemokratiaj kaj totalismaj politikaj sistemoj, kiujn la 20a jarcento naskis, uzurpante kaj misuzante Esperanton por aliaj, fremdaj ideologioj, precipe komunismo kaj naziismo. Dum la naziismo daŭris nur relative mallonge, la komunismo tamen sukcesis etendi siajn detruajn fortojn dum preskaŭ tuta jarcento. Ambaŭ ideologioj kaŭzis al la homaro kune ĉirkaŭ 170 milionojn da mortviktimoj,³ se ne pli, sen konsideri la milionojn da „akompanaj“ viktimoj en multegaj landoj.

La naziismo kaj komunismo trafis kaj influis ankaŭ la Esperanto-movadon, jene:

- Post la bolŝevisma revolucio en Ruslando, la sovetiaj esperantistoj defendis la vidpunktojn de la marksisma-leninisma-stalinisma filozofio, celante la enkondukon de la socialismo-komunismo, kaj tiel estis enplektitaj en la fifaroj de la komunismaj ideologio kaj politiko por finfine mem fariĝi viktimo de la stalinismaj persekutoj de la jaroj 1936-38. Ŝajnas, ke la Esperanto-movado ne povis (volis) eviti tion.⁴

- En 1933, kiam Adolf Hitler akaparis la povon en Germanio, germanaj esperantistoj egalŝaltis sian landan organizaĵon kun la nacisocialismo kaj publikigis almenaŭ unu specimenon de hitlera parolado en sia organo *Germana Esperantisto*.⁵ Konsekvence al la hitlera politiko, grandparto de la Zamenhofa familio mem kaj judaj esperantistoj pereis dum la holokaŭsto.⁶ La Esperanto-movado ne povis eviti tion.

- Post 1945, la komunistoj en la Orienta Bloko uzurpis la temon de la paco kaj humanismo por la propra politika propagando kaj, partoprenante en la plej groteskaj formoj de la Malvarma Milito, misuzis Esperanton por siaj propraj ideologiaj celoj kaj faroj, aplikante ĝin inter alie en agresema retorika maniero kontraŭ la „kapitalismaj kaj imperiismaj landoj“, do kontraŭ la Okcidento, kiu estis proklamita ĉefmalamikoj de la socialisma tendaro. La Esperanto-organizaĵoj estis egalŝaltitaj kun la ŝtat-komunismaj partioj, al kiuj la

² La plej esenca literaturo pri ĉi tiu temo eble estas: Robert Phillipson. *English-Only Europe? Challenging Language Policy*. (2003).

³ La ciferon konsistigas jenaj eroj: minimume 100 milionoj da mortviktimoj laŭ la *Nigra Libro de la Komunismo* (1997) kaj ĉirkaŭ 50-70 milionoj da mortintoj dum la Dua Mondmilito, kiu estis komencita de la german-aŭstraj nacisocialistoj.

⁴ Vd. http://www.plansprachen.ch/Esperanto_Stalinismus_Sowjetunion_1920-30er.pdf.

⁵ Vd. <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno-plus?apm=0&aid=e1a&datum=19330004&zoom=2&seite=00000154&x=9&y=7>.

⁶ Vd. ekzemple: Z. Banet-Fornalowa: *La familio Zamenhof*; R. Dobrzyński: *La Zamenhof-strato*; W. Heller: *Lidia*; F. Raszkin-Nowak: *Mia Stelo*.

esperantistoj devis submetiĝi senkondiĉe, kun ĉiuj fatalaj sekvoj kaj konsekvencoj, inkluzive de la totala subpremado de la (politika kaj persona) libereco de la asociaj membraroj, pri kio zorgis specialaj Esperanto-agentoj de la reĝimo, kiuj kondukis tre agreseme kontraŭ „deviaciistoj“ (Krause) kaj tre hipokrite kaj flate rilate al ŝtataj instancoj kaj partiaj reprezentantoj. Tiel, la Esperanto-movado komplete perdis siajn liberecon kaj sendependecon, fariĝante nura vasalo, komplico kaj pura parolilo de la komunismaj regantoj. Ĉar mankis libereco, demokratio kaj politika plurismo, la prezento de alternativaj, opoziciaj, kontraŭdiraj opinioj estis malpermesitaj, persekutitaj kaj severe punitaj. Esperantistoj, kiuj ne „sekvis la vojon“ de la regantaj komunistoj, kiuj en sia senlima aroganta orgojlo sentis sin je la „ĝusta flanko de la historio“, kaj ne obeis al la volo kaj la diktoj de iliaj satrapoj en la Esperanto-asocioj, riskis ricevi ĉikanojn, ekskludojn, diskriminaciojn, persekutojn, silentigojn, dum aliaj, precipe lojalaj kaj hipokritaj funkciuloj de oficialaj asocioj, povis profiti kaj eluzi tiun situacion, por la propra kariero aŭ por veturi al eksterlando, ankaŭ al la Okcidento, kontraŭ kiu ili sovaĝe polemikadis en siaj asociaj organoj, bultenoj kaj revuoj.⁷ Ĉiuj tiuj praktikoj okazis sub la slogano de la „paco kaj humaneco“ kaj estis tolerataj de Universala Esperanto-Asocio (precipe post 1974) kun la apogo de ĝiaj Landaj kaj Fakaj Asocioj, kiuj dum longa tempo estis gvidataj de maldekstremaj fundamentalistoj kaj ideologoj, kiuj volontege pilgrimis al la socialismaj landoj por tie renkonti, flati kaj aplaŭdi la komunistojn kaj ties politike ambivalentajn Esperanto-kolegojn (kiuj flaris ĉefe sian parton de la kongresa mongajno), ekzemple en Pollando, kiu estis konata kiel aparte korupta „ekonomio“. Neniu esperantisto de UEA oficiale protestis kontraŭ la lezadoj de la homaj rajtoj en la komunismaj landoj, kiam en la tempo de Breĵnev, kiu sufokis la Pragan Printempon kaj plenigis la prizonojn per disidentoj (pri kio la normala sovetia civitano malmulte sciis), ili atingis novan kulminon. Male, iuj esperantistoj eĉ asertis (kaj asertas ĝis nun), ke sub Breĵnev oni vvis ne malbone (ekonomie). Finfine, oni kredis, ke la „problemoj“ en la socialismaj landoj ne koncernas la Esperanto-movadon, kaj ke la Okcidento havis siajn proprajn problemojn. Kritika diskuto ne estis ebla kaj tuj sufokita, de ĉiuj flankoj, se ĝi estis prononcita. Kiu ne respektis la cinikan ludon, tiu ricevis malagrablajn problemojn kaj staris sur la flanko de la malavantaĝoj. La revuo „Esperanto“ de UEA (kaj ne nur tiu revuo) evitis trakti tiajn problemojn (kiuj, kiel dirite, ne koncernis Esperanton) kaj nepre prisilentis ilin.⁸ La aktivuloj, kiuj siatempe devis strikte respekti la tabuojn validajn en la socialismaj landoj, post 1989 laŭ kutima maniero ree prisilentis la erarojn faritajn de tiuj landoj kaj landaj movadoj aŭ pravigis siajn farojn per dubindaj argumentoj.⁹ Reala postkomunisma prilaboro de la pasinteco neniam okazis, kaj neniu komunisma respondeculo senkulpiĝis ĉe la iamaj asociaj membraroj pro la faritaj „pekoj“. Ĉio estis simple viŝita sub la tapiŝon kaj transdonita al la forgesado, tiel ke aperis la impresoj, ke kvazaŭ la jaroj de la komunismo neniam ekzistis. Kaj denove neniu esperantisto plendis. La iamaj oportunistoj restis en principo la samaj oportunistoj, kaj ili ankaŭ perfekte sukcesis malhelpi, ke iu ajn kritike okupiĝu pri ilia iama politika rolo. Ili eĉ fariĝis honoraj membroj de siaj asocioj, por kiuj laŭdire ili havis iujn meritojn. Sed ŝajnas, ke la nuntempaj generacioj de UEA-aktivuloj ne plu interesiĝas pri tiaj temoj kaj aferoj, ĉar ili estas pasintaj kaj eksaj. Klarigi la problemojn de la socialismo kaj

⁷ Pri ĉi tiu situacio laŭ la ekzemplo de GDR vd. http://www.plansprachen.ch/Studie_DDR_der-esperantist.pdf.

⁸ Vd. http://www.planlingvoj.ch/UEA_lau_Esperanto.pdf. Jam de dek jaroj la revuo *Esperanto* estas profesiece redaktata de malnova slovaka esperantisto, kies agado prosperis dum la komunisma tempo kaj kiu perfekte regas la arton de la konformismo, kiu faris tiun revuon tiom teda kaj seninteresa.

⁹ Ekzemple en la revuo *der esperantist* (1990) kaj en D. Blanke: Esperanto kaj socialismo? Pri la movado sur la „alia flanko“. Iom pli honestaj artikoloj aperis en *Hungara Vivo*.

komunismo al maldekstruloj estas malfacile, ĉar ili kutimas tuj repliki, ke ankaŭ en la kapitalismaj landoj kaj okcidenta mondo okazis „tiaj aferoj“, kiujn oni riproĉas al la socialismo, ekzemple lezado de la homaj rajtoj kaj korupto. Kompreneble, la bagateligo de la eraroj kaj krimoj kaj de la komunismo kaj de la kapitalismo neniel estas akceptebla.

- Ankaŭ post 1989, la jaro de la falo de la komunismo, la Esperanto-movado volonte okazigas siajn kongresojn en landoj kiel Kubo, Ĉinio kaj Vjetnamio, kiuj lezis kaj daŭre lezas la homajn rajtojn en granda stilo, persekutante, malliberigante kaj mortigante senkulpajn civitanojn, kun la (deviga) tolero de la koncernaj Landaj Asocioj de UEA, kiuj estas ideologie kaj politike egalŝaltitaj kun la komunismaj partioj, kiuj subpremas ĉian politikan liberecon en sia lando.¹⁰

Ĉi tiuj ekzemploj sufiĉas (oni povus ankoraŭ aldoni aliajn ekzemplojn kiel Iranon kaj certajn triamondajn diktaturojn, pri kiuj la Esperanto-movado interesiĝis) por ilustrati, ke Esperanto fariĝis ne nur viktimo de plej diversaj totalismaj sistemoj, kiel la Esperanto-propagando volonte asertadas, sed ke esperantistoj estis ankaŭ aktive enplektitaj kiel agentoj kaj komplicoj de tiuj sistemoj, ideologioj kaj ŝtatoj. Bedaŭrinde, ankaŭ Universala Esperanto-Asocio mem, sub la preteksto de la politika neŭtraleco, ne sufiĉe distanciĝis de totalismaj ŝtatoj (de kiuj oni – vane – esperis la enkondukon de Esperanto) kaj ne protestis kontraŭ la lezado de la homaj rajtoj en la koncernitaj landoj, kvankam en la Statuto de Universala Esperanto-Asocio troviĝas paragrafo pri la neceso respekti la Universalan Deklaracion de la Homaj Rajtoj de 1948. Sed UEA evidente hezitas preni vidpunkton en konkretaj kazoj, ĉar oni timas, ke la koncernaj ŝtatoj povus negative reagi kontraŭ Esperanto (kiun en certaj landoj ili daŭre misuzas por siaj propraj politikaj celoj). En tiu senco, mi kredas, ke movadoj, kiuj rekte aŭ nerekte apogis totalismajn reĝimojn, ne povas esti klasifikitaj kiel movadoj por paco kaj humaneco. Ŝajnas do, ke la ideologia formulo pri paco kaj humaneco elĉerpiĝis en la kazo de la Esperanto-movado, kies sinteno al la homaj rajtoj ŝajne estas neklara kaj ĉiukaze tre ambivalenta.

Laŭ mia scio, neniu esperantisto protestis kontraŭ Irano, kiam ĝia registaro proklamis la celon forviŝi Israelon de la monda mapo. Neniu esperantisto protestis kontraŭ Norda Koreio, kiam ĝia registaro minacis Usonon per nuklea milito. Neniu esperantisto protestas kontraŭ la etnocado de Ĉinio en Tibeto (krom eble la aktivuloj de IKEL). Neniu Esperanto-asocio montris abomenon pri la milito en Sirio, pri la internacia terorismo de Al-Kajda aŭ pri la palestinaj atakoj. Neniu esperantisto kritikis la pli kaj pli agreseman subpremadon de la opozicia civilsocio en Ruslando fare de Putin. Ktp. Pri similaj kazoj el la pli fora pasinteco mi tute ne parolu. Ŝajnas, ke ĉio tio, la monda paco kaj la homaj rajtoj, ne koncernas kaj ne tro interesas la Esperanto-movadon kiel tian, kvankam ĝi abunde palavras pri maljustecoj en la mondo (kompreneble sen nomi konkretajn ekzemplojn, krom la angla lingvo, kiu laŭ ili kulpas pri la tuta mizero). Tio estas pura polemiko kaj havas nenion komunan kun racia, objektiva kaj scienca analizado de la problemoj. Kia „unio por paco kaj humaneco“ do estas la Esperanto-movado, se ĝi restas indiferenta kaj pasiva, se temas pri la minacado de la monda paco, la lezado de la homaj rajtoj, malgraŭ laŭstatuta politika neŭtraleco ?

¹⁰ Pri la situacio de la homaj rajtoj ekzemple en Vjetnamo vd. http://www.planlingvoj.ch/Vjetnamio_Homajrajtoj.pdf.

Povas esti, ke ĉiuj tiuj menciitaj faktoj kaj kaŭzoj kaj aliaj cirkonstancoj kontribuis, ke la Esperanto-movado aŭ UEA neniam ricevis, ĉefe post 1945 respektive 1989, kiam Esperanto en la mondo estis diskreditita pro la subteno al naziismo kaj komunismo, iun gravan internacian pacpremion, kvankam iuj esperoj ĉi-rilate estis vekitaj.¹¹

Kiam en 1977 okazis la 62 Universala Kongreso de Esperanto en Rejkjaviko, Unesko estis gvidata de Amadou Mahtar M'Bow, kiu estas nomo hodiaŭ forgesita. Li volis starigi novan mondan ordon de la komunikado, samtempe li estis granda malamiko de la libera ĵurnalismo. Kvankam ankaŭ Mahtar M'Bow – same kiel Leonid Breĵnev kaj verŝajne ankaŭ Mao Zedong (dum kies regado pereis 65 milionoj) – abunde palavis pri paco kaj humaneco, oni certe ne povis konsideri lin apostolo de la homaj rajtoj. Sed tio tute ne malhelpis, ke li multe plaĉis al la esperantistoj, ĉar li ŝajne favoris Esperanton (kvankam poste li ne plu menciis ĝin). En sia ofico kiel ĝenerala direktoro de Unesko M'Bow pli kaj pli profiliĝis kiel radikala triamondisto kaj afro-marksisto kaj en Okcidento li diskreditiĝis kiel aliancano de Moskvo. Lia kaprica regadostilo kondukis al profunda ekzistokrizo de Unesko, sekve de kiu Usono kaj Britio forlasis tiun organizaĵon. En la Esperanto-movado oni preterrigardis tiun mizeron kaŭzitan de tiu kontestata senegalano. Mi konstatas, ke en la Esperanta Vikipedio tute mankas ajna kritika pritakso de la „verko“ de tiu afrika politikisto.

Se la islanda ŝtatestro, kiu estas laŭ mia scio engaĝita politikisto de la spektro liberala-maldekstra (aŭ maldekstra-liberala) kun sendube multaj meritoj por sia norda insula lando, sentas iun simpatian por Esperanto, kiun oni povas rimarki en lia salutmesaĝo, tio eble ne estas hazarda kaj estas ŝuldata al liaj politika, profesia kaj bofamilia fonoj. Lia edzino originas, kiel Zamenhof kaj ties propra edzino, de la gento juda-hebrea. La Esperanto-movado ĉiam havis malfacilan rilaton al la judeco de L.L. Zamenhof kaj al la juda-hebrea sfero entute, ĉar la Esperanto-movado evidente ne volis esti ligita kun la judaj aferoj, por kiuj la cionisto Zamenhof engaĝiĝis ne malpli forte ol por Esperanto mem. Nu, unuflanke, oni certe povas havi komprenon por tiu indiferenta kaj ignora sinteno, ĉar kompreneble la Esperanto-movado ne estas juda movado, eĉ se ties fondinto estis judo. Tio kaj la timo antaŭ la antisemitismo eble sufiĉas kiel kialoj, por ke la judeco de L.L. Zamenhof estis sufiĉe ofte prisilentita de la esperantistoj, eĉ ankoraŭ en la kongresa rezolucio de la jubilea Zamenhof-jaro 2009 ! Aliflanke, simpatio, interesiĝo kaj varmeco por la judoj ne estis konstatebla en la Esperanto-movado, kies historiografio nur marĝene kaj efemere traktis judajn temojn, tiel ke ili ne estis reflektitaj de la oficiala Esperanto-propagando. Kie do troviĝis la limo inter simpla indiferenteco kaj kaŝita antisemitismo estas malfacile diri.¹² La religie-teozofie (jude kaj kristanisme) inspirita „interna ideo“ de Zamenhof, kiu estis ankaŭ la aŭtoro de la fama „hilelismo“ (aŭ „homaranismo“), lasis la esperantistojn malvarma kaj estis rifuzita de la marksistoj-komunistoj-materiistoj-ateistoj (Drezen, Blanke k.a.) kiel „pacifisma mistiko“. Ekzistas ankaŭ kazoj de aŭtoroj, kiuj tendencas prisilenti la

¹¹ Pri la nobelpremio kaj UEA vd. <http://www.liberafolio.org/2007/nobel2008>. Pri la propra kompreno pri paco kaj neperforto de la Esperanto-movado vd. <http://www.liberafolio.org/2013/esperanto-kaj-neperforto>. Komparu kun http://www.planlingvoj.ch/Hodler_Novajvoj_neu.pdf.

¹² Komparu ankaŭ kun: http://www.planlingvoj.ch/Repliko_Zamenhofbiografio.

holokaŭston,¹³ kaj de radikalaj maldekstruloj, kiuj publike alvokas al bojkoto de Israelo.¹⁴ Rimarkinde estas ankaŭ, ke en Rejkjaviko la israela reprezentanto ne estis rekonfirmita por la estraro de UEA, kvankam ekzistis neniu speciala kaŭzo por ne reelekti lin. Malgraŭ tiuj makuloj, kiuj probable ŝokus profesoron Ólafur Ragnar Grímsson, mi povas imagi, ke li povus esti sincera kaj inda aliancano de Esperanto kaj simpatianto de la planlingva movado, eble ankaŭ amiko de unuopaj esperantistoj. Sed antaŭ ol tro frue „laŭdi la respektindan ĝisnunan laboron por Esperanto“ estus bone koni ankaŭ la malpli noblajn flankojn kaj la erarojn de la Esperanto-movado.¹⁵

Konklude: Modesteco vere ne apartenas al la trajtoj de la Esperanto-movado. Nomi la Esperanto-movadon „unio por paco kaj humaneco“ estas ne nur groteska troigo, sed estas kiel kredi mitojn, legendojn kaj fabelojn. Laŭ mia kono de la historio, la Esperanto-movado faris nenium konkretan kontribuon al la monda paco kaj havas nenan apartan meriton ĉi-rilate. Nur proklami, ke Esperanto estas la lingvo de la paco kaj humaneco kaj regurdi tiun foruzitan sloganon kiel oficialan *credo* dum ĉiu Esperanto-kongreso ne sufiĉas por povi aserti, ke la Esperanto-movado estas „unio por paco kaj humaneco“. La supre prezentitaj ekzemploj el la historio laŭ mia opinio komplete nuligas tiun ambicion. Bedaŭrinde, la Esperanto-movado ne staris sur la flanko de la subpremitoj kaj viktimoj, kies homajn rajtojn ĝi devis defendi laŭstatute, sed ĝi staris ĉefe flanke de la potenculoj, diktatoroj kaj subpremantoj, kies apogon la Esperanto-movado esperis kaj serĉis por sia afero. Por kaŝi tion, oni ripetadis la sloganon pri paco kaj humaneco, kiel siatempe tion faris ankaŭ la komunistoj en la Orienta Bloko, por ŝajnigi iun veron, kiu en la realeco ne ekzistis aŭ estis tre dubinda. Kiel montris la spertoj dum la komunisma tempo, kredi la oficialan propagandon de iu ajn ĉarlatano estis danĝere kaj ne indas, kaj la homaro bone scias kaj estas espereble sufiĉe instruita per kio tio finiĝis.

Nature, ĉio tio ne devus malhelpi pluokupiĝi pri Esperanto, sed eble en iom alia maniero ol en la pasintaj 125 jaroj.

Andreas Künzli, lic. phil. (MA), Bern, Svislando, eksesperantisto
julio 2013, www.plansprachen.ch, www.planlingvoj.ch, www.zamenhof.ch

Sendita al: president@president.is

¹³ Ŝajnas, ke ekzemple en ĉi tiu prelego oni kvazaŭ evitas trakti ĉi tiun temon: http://www.bsb-muenchen.de/fileadmin/images/www/pdf-dateien/ausstellungen/plansprachen/Ulrich_Lins_Geschichte_Esperanto.pdf (pp. 109/111).

¹⁴ Vd. <http://www.liberafolio.org/2013/esperantistaj-aktivuloj-alvokas-al-bojkoto-de-israelo>.

¹⁵ Pli detale komparu kun: http://www.planlingvoj.ch/13_HIPOTEZOJ_PRI_ESPERANTO_2012.pdf.